

V I Lenin

Proletariatets och böndernas revolutionära demokratiska diktatur

Frågan om socialdemokratins medverkan i en provisorisk revolutionär regering har aktualiserats mindre genom händelseutvecklingen än genom de teoretiska resonemang som socialdemokrater av en viss riktning fört fram. I två artiklar (nr 13 och 14) har vi granskat de resonemang som förts av Martynov, den förste som tog upp frågan. Det har dock visat sig att intresset för den är så stort och de missförstånd de nämnda resonemangen gett upphov till (se särskilt nr 93 av Iskra) så väldiga, att det är nödvändigt att än en gång uppehålla sig vid denna fråga. Hur socialdemokraterna än må bedöma sannolikheten av att vi inom en inte avlägsen framtid måste avgöra denna fråga inte bara teoretiskt, är i varje fall klarhet om de närmaste målen nödvändig för partiet. Utan ett klart svar på denna fråga är en konsekvent propaganda och agitation, fri från vacklan eller förtiganden, nu inte längre möjlig.

Låt oss försöka rekonstruera tvistefrågans innebörd. Om vi önskar inte bara eftergifter av självhärskardömet utan vill att det verkligen skall störtas, så måste vi arbeta för att tsar-regeringen ersätts med en provisorisk revolutionär regering, som å ena sidan skulle inkalla en konstituerande församling på grundval av verkligt allmänna, direkta och hemliga val med lika rösträtt och som å den andra skulle vara i stånd att garantera verklig och fullständig frihet under valen. Och då undras det: är det tillåtligt för det socialdemokratiska arbetarpartiet att medverka i en sådan provisorisk revolutionär regering? Denna fråga togs första gången upp av företrädare för vårt partis opportunistiska flygel, enkannerligen Martynov, redan före den 9 januari, varvid han och efter honom också Iskra besvarade den nekande. Martynov sökte leda de revolutionära socialdemokraternas åsikter ad absurdum och skrämja dem med att vi skulle bli tvungna att medverka i en provisorisk revolutionär regering, ifall arbetet på att organisera revolutionen blev framgångsrikt och partiet fick leda det väpnade folkupproret. Och en sådan medverkan är en otillåtlig "makterövring", är en för ett socialdemokratiskt klassparti otillåtlig "vulgär jaurèsism".

Låt oss ta upp de resonemang som förs av anhängarna till denna uppfattning. Genom att vara med i den provisoriska regeringen, säger man oss, kommer socialdemokratin att ha makt i sin hand; men som proletariatets parti kan socialdemokratin inte ha makt i sin hand utan att försöka genomföra vårt maximiprogram, dvs utan att försöka genomföra en socialistisk omvälvning. Och i ett sådant företag skulle den ofrånkomligen lida nederlag och bara blamera sig, bara spela reaktionen i händerna. Därför skulle socialdemokratisk medverkan i en provisorisk revolutionär regering vara otillåtlig.

Detta resonemang bygger på en förväxling: en demokratisk omvälvning förväxlas med en socialistisk, kamp för republik (inklusive hela vårt minimiprogram) med kamp för socialism. Genom att försöka att genast ställa en socialistisk omvälvning som sitt mål skulle socialdemokratin verkligen blamera sig. Det är dock just sådana grumliga och oklara idéer hos våra "socialistrevolutionärer" som socialdemokratin alltid har bekämpat. Just därför har den alltid yrkat på att den förestående revolutionen i Ryssland skall ha en borgerlig karaktär, just därför har den strängt krävt att det demokratiska minimiprogrammet och det socialistiska maximiprogrammet skall hållas isär. Enskilda socialdemokrater, benägna att ge efter för spontanitet, kan under en omvälvning komma att glömma allt detta, men det kan inte partiet som helhet. De som hyser denna felaktiga uppfattning knäfaller för spontaniteten i tron att sakernas gång skall tvinga socialdemokratin att i en sådan situation mot sin vilja ta itu med att genomföra en socialistisk omvälvning. Förhöll det sig så, då skulle vårt program vara felaktigt, då skulle det inte motsvara "sakernas gång": de som knäfaller för spontaniteten fruktar just detta, fruktar

för vårt programs riktighet. Men deras fruktan (som vi i våra artiklar har försökt ange en psykologisk förklaring på) är alltigenom grundlös. Vårt program är riktigt. Just sakernas gång kommer helt bestämt att bekräfta detta, och i allt högre grad ju längre tiden lider. Just sakernas gång kommer att "påtvunga" oss den obetingade nödvändigheten av att hårdnackat kämpa för republik, just den kommer i praktiken att styra våra krafter, det politiskt aktiva proletariats krafter åt just det hållet. Just sakernas gång kommer oundvikligen vid en demokratisk omvälvning att tvinga på oss en sådan mängd bundsförvanter bland småbourgeoisin och bönderna, vilkas reella behov kommer att kräva just minimiprogrammets genomförande, att farhågorna för en alltför snabb övergång till maximiprogrammet är rent ut sagt löjliga.

Å den andra sidan framkallar dock just dessa småborgerligt demokratiska bundsförvanter nya farhågor bland socialdemokrater av en viss riktning, nämligen farhågor för "vulgär jaurèsism". Att delta i en regering tillsammans med borgerliga demokrater har förbjudits av en resolution från Amsterdamkongressen, det är jaurèsism, dvs att omedvetet förråda proletariats intressen, göra proletariatet till ett bourgeoisins bihang, fördärva det med det bedrägliga skenet av makt, en makt som verkligen är absolut ouppnåelig i ett borgerligt samhälle.

Detta resonemang är inte mindre felaktigt. Det visar att de som kommer med det har lärt sig goda resolutioner utantill men inte förstått deras betydelse; de har pluggat in några anti-jaurèsiska slagord men inte tänkt igenom dem och använder dem därför helt malplacerat; de har lärt sig bokstaven men inte andan i den internationella revolutionära socialdemokratens senaste lärdomar. Den som vill bedöma jaurèsismen ur dialektisk och materialistisk synvinkel måste strängt hålla isär de subjektiva motiven och de objektiva historiska betingelserna. Subjektivt ville Jaurès rädda republiken och gick för den skull i förbund med de borgerliga demokraterna. De objektiva betingelserna för detta "experiment" bestod i att republiken i Frankrike redan var ett faktum och inte svävade i någon allvarlig fara; att arbetarklassen hade full möjlighet att utveckla en självständig politisk klassorganisation men inte, delvis under inflytande just av sina ledares parlamentariska illusionsnummer, utnyttjade denna möjlighet tillräckligt; att arbetarklassen de facto redan av historien höll på att ställas inför en socialistisk omvälvnings uppgifter, en omvälvning som millerandisterna försökte *locka bort* proletariatet från genom löften om småfuttiga sociala reformer.

Ta nu Ryssland. Subjektivt vill sådana revolutionära socialdemokrater som "Vperjod-anhängarna" eller Parvus åstadkomma republik och ingår för den skull en allians med de revolutionära borgerliga demokraterna. De objektiva betingelserna skiljer sig himmelsvitt från de franska. Objektivt har sakernas historiska gång nu ställt det ryska proletariatet just inför uppgiften att genomföra en demokratisk borgerlig omvälvning (vars hela innehåll vi för korthetens skull betecknar med ordet "republik"); denna uppgift har ställts för hela folket, dvs småbourgeoisins och böndernas hela massa; utan en sådan omvälvning är en någorlunda bred utveckling av en självständig klassorganisation för den socialistiska omvälvningen otänkbar.

Försök att konkret föreställa er hela denna skillnad i objektiva betingelser och säg sedan: vad skall man tro om personer som, förledda av överensställningen mellan vissa ord, likheten mellan vissa bokstäver, det likartade i den subjektiva motiveringen, glömmer denna skillnad?

Eftersom Jaurès i Frankrike hyllade den borgerliga sociala reformen och då felaktigt skylde sig bakom det subjektiva syftet att kämpa för republiken, så skall alltså vi ryska socialdemokrater avstå från att på allvar kämpa för republik! Det är ju detta, just detta som nyiskraiterens allvishet går ut på.

Står det verkligen inte klart att det för proletariatet är otänkbart att kämpa för republik utan att ingå förbund med folkets småborgerliga massa? Står det inte klart att denna kamp inte har

skuggan av ett hopp om att nå framgång utan proletarietets och böndernas revolutionära diktatur? En av de största bristerna med den åsikt vi här granskar är att den är stelbent, schablonmässig, utelämnar de betingelser som präglar en revolutionär tid. Att kämpa för republik och samtidigt avstå från revolutionär demokratisk diktatur är detsamma som om Oyama hade beslutat att gå i strid mot Kuropatkin utanför Mukden men i förväg hade gett upp tanken på att själv gå in i Mukden. Om vi, det revolutionära folket, dvs proletarietet och bönderna, vill "tillsammans slå" självhärskardömet, så måste vi ju också tillsammans slå det slutgiltigt, tillsammans slå ihjäl det, tillsammans slå tillbaka de ofrånkomliga försöken att restaurera det! (För att undvika eventuella missförstånd upprepar vi att vi med republik inte bara och inte ens så mycket menar styresformen som vårt minimiprograms samtliga demokratiska omdaningar.) Man måste verkligen ha en skolpojksuppfattning om historien för att föreställa sig saken som ett slags sakta och jämnt uppåtgående rak linje utan några "språng": först skulle det vara den liberala storbourgeoisins tur – små eftergifter från självhärskardömet, därefter den revolutionära småbourgeoisins – demokratisk republik, och slutligen proletarietets – socialistisk omvälvning. Denna bild är riktig i det stora hela, riktig "à la longue", som fransmännen säger, utsträckt över ett århundrade (t ex åren 1789-1905 för Frankrike), men för att efter denna bild göra upp en plan för den egna verksamheten i en revolutionär epok måste man vara en virtuos i källborgerlighet. Om det ryska självhärskardömet inte ens nu genom att försöka åstadkomma en rumphuggen författning förmår slingra sig undan, om det inte bara skakas utan verkligen *störtas*, så kommer det uppenbarligen att krävas en verklig anspänning av revolutionär energi från alla progressiva klassers sida för att försvara denna vinning. Och detta "försvar" är just inget annat än proletarietets och böndernas revolutionära diktatur! Ju mer vi tillkämpar oss nu, ju mer energiskt vi kommer att försvara det som vunnits, desto mindre kommer den ofrånkomliga kommande reaktionen att kunna ta tillbaka, desto kortare blir dessa intervaller av reaktion, desto lättare blir uppgiften för de kämpande proletärer som kommer efter oss.

Och här dyker det upp personer som i förväg, före kampen, med ett måttband "à la Ilovajskij" vill exakt mäta upp en blygsam liten bit av framtida vinningar, personer som före självhärskardömet fall, ja t o m före den 9 januari fått för sig att försöka skrämja Rysslands arbetarklass med den förskräckliga revolutionära demokratiska diktaturens spöke! Och dessa måttbandets riddare gör anspråk på att kalla sig revolutionära socialdemokrater ...

Att delta i en provisorisk regering tillsammans med borgerliga revolutionära demokrater, snyftar de, är ju detsamma som att sanktionera det borgerliga systemet, sanktionera ett bevarande av fängelserna och polisen, arbetslösheten och eländet, privategendomen och prostitutionen. Detta är ett argument som anstår anarkister eller narodniker. Socialdemokratin vänder sig inte bort från kampen för politisk frihet med den motiveringen att det är borgerlig politisk frihet. Socialdemokratin betraktar "sanktioneringen" av det borgerliga systemet ur historisk synvinkel. När Feuerbach tillfrågades om han sanktionerade Büchners, Vogts och Moleschotts materialism svarade han: jag sanktionerar materialismen bakåt men inte framåt. På precis samma sätt sanktionerar socialdemokratin det borgerliga systemet. Den har aldrig varit och kommer aldrig att vara rädd för att säga att den sanktionerar ett republikansk-demokratiskt borgerligt system jämfört med det absolutistisk-feodala borgerliga systemet. Men den "sanktionerar" en borgerlig republik endast som den sista formen av klassherravälde, sanktionerar den såsom den lämpligaste arenan för proletarietets kamp mot bourgeoisin, sanktionerar den inte för dess fängelser och polis, dess privategendom och prostitution, utan för att brett och fritt kunna bekämpa dessa väna institutioner.

Naturligtvis är vi fjärran från att påstå att vår medverkan i en revolutionär provisorisk regering inte skulle medföra några faror för socialdemokratin. Det finns inte och kan inte finnas någon kampform, någon politisk situation, som inte skulle medföra faror. Om det

saknas revolutionär klassinstinkt, om det saknas en helgjuten världsåskådning på vetenskaplig nivå, om det saknas (må de nyiskraitiska kamraterna inte ta illa upp) vett i skallen, så är det också farligt att delta i strejker – kan leda till ekonomism – eller delta i den parlamentariska kampen – kan sluta i parlamentarisk kretinism eller stödja liberal zemstvodemokrati – kan leda till en ”plan för en zemstvokampanj”. Då är det rentav farligt att läsa Jaurès’ och Aulards mycket nyttiga verk om den franska revolutionens historia – det kan leda till Martynovs broschyr om två diktaturer.

Det säger sig självt att om socialdemokratin ens för ett ögonblick skulle glömma vad som klassmässigt skiljer proletariatet från småbourgeoisin, om den vid fel tid skulle ingå en för oss ofördelaktig allians med något av intellektuella bestående småborgerligt parti som inte förtjänar förtroende, om socialdemokratin ens för ett ögonblick skulle tappa ur sikte sina självständiga mål och nödvändigheten av att (i alla möjliga politiska situationer och konjunkturen, vid alla möjliga politiska vändningar och omvälvningar) ha utvecklingen av proletariatets klassmedvetande och dess självständiga politiska organisation som en hörnsten – ja, då skulle en medverkan i en provisorisk revolutionär regering vara ytterst farlig. Men under sådana omständigheter, upprepar vi, är varje politiskt steg lika farligt. Hur ogrundat det är att sätta dessa eventuella farhågor i förbindelse med de närmaste uppgifterna, så som den revolutionära socialdemokratin nu ställer dem, kommer de enklaste faktaupplysningar att visa för alla och envar. Vi skall inte tala om oss själva eller återge en mängd deklamationer, varningar och anvisningar i tidningen Vperjod beträffande den av oss behandlade frågan, utan vi skall hänvisa till Parvus. När han uttalar sig för en socialdemokratisk medverkan i en provisorisk revolutionär regering understryker han med allt eftertryck de villkor som vi aldrig får glömma: att slå till tillsammans men marschera åtskilda, att inte blanda ihop organisationer, att hålla ett öga på bundsförvanten lika väl som på fienden osv. Vi skall inte i detalj gå in på denna sida av saken som vi redan behandlat i en artikel.

Nej, den verkliga politiska faran för socialdemokratin ligger just nu inte alls där nyiskraiterna söker efter den. Vad som bör skrämna oss är inte tanken på proletariatets och böndernas revolutionära demokratiska diktatur, utan det är den anda av svanspolitik och stelhet som har en upplösande inverkan på proletariatets parti och tar sig uttryck i alla möjliga teorier om organisationen-som-process, beväpningen-som-process o d. Ta t ex Iskras senaste försök att göra en distinktion mellan en provisorisk revolutionär regering och proletariatets och böndernas revolutionära demokratiska diktatur. Är inte det ett verkligt exempel på stelbent skolastik? Personer, som uppfinner sådana distinktioner, kan rada upp vackra ord men är helt oförmögna att tänka. Förhållandet mellan de nämnda begreppen är i själva verket ungefär detsamma som mellan den juridiska formen och det klassmässiga innehållet. Den som säger ”provisorisk revolutionär regering” understryker sakens statsrättsliga sida, att regeringen har sitt ursprung i revolutionen, inte i lagen, understryker den provisoriska karaktären hos regeringen, som är uppknuten till en blivande konstituerande församling. Men vilken formen än må vara, vilket ursprunget än må vara, vilka betingelserna än må vara, står det i varje fall klart att en provisorisk revolutionär regering inte kan annat än stödja sig på vissa klasser. Man behöver bara minnas denna enkla sanning för att inse att den provisoriska revolutionära regeringen inte kan vara något annat än proletariatets och böndernas revolutionära diktatur. Den distinktion Iskra gör drar följaktligen bara partiet bakåt till ofruktbara dispyter, bort från uppgiften att konkret analysera klassintressena i den ryska revolutionen.

Eller ta ett annat av Iskras resonemang. Parollen ”Leve den revolutionära provisoriska regeringen!” föranleder Iskra att mästrande anmärka: ”kombinationen av orden ‘leve’ och ‘regering’ besmutsar läpparna”. Är inte detta en tom fras? De talar om att störta självhärskardömet och är samtidigt rädda att besmutsa sig genom att hälsa den revolutionära regeringen! Det är faktiskt förvånande att de inte är rädda för att besmutsas av att hälsa republiken: en

republik förutsätter nödvändigtvis en regering, och ingen socialdemokrat har någonsin betvivlat att det blir just en borgerlig regering. Vad är det då för skillnad mellan att hälsa en provisorisk revolutionär regering och att hälsa en demokratisk republik? Måste verkligen socialdemokratin, den mest revolutionära klassens politiska ledare, efterlikna en anemisk och hysterisk gammal mö som i sin prydhetskräver ett fikonlöv: man får hälsa vad en borgerligt demokratisk regering inbegriper, men att direkt hälsa en provisorisk revolutionär-demokratisk regering går inte an?

Tänk er följande bild: en arbetarresning i Petersburg har segrat. Självhärskardömet har störtats. En provisorisk revolutionär regering har utropats. De väpnade arbetarna ropar jublande: leve den provisoriska revolutionära regeringen! Avsides står nyiskraiterna och vänder sina oskyldiga blickar mot skyn och yttrar, i det de slår sig för sina moraliskt känsliga bröst: ”Vi tackar dig, Herre, för att vi inte är som dessa publikaner, för att vi inte har besmutsat våra läppar med sådana ordkombinationer ...”

Nej, och tusen gånger nej, kamrater! Var inte rädda för att besmutsa er genom att på det mest energiska sätt, utan att låta er hejdas av något, tillsammans med de revolutionära borgerliga demokraterna delta i en republikansk omvälvning! Överdriv inte denna medverkans farligheter: dem kan vårt organiserade proletariat mycket väl klara av. Månader av proletariatets och böndernas revolutionära diktatur kommer att uträtta mer än årtionden av en politisk stagnations fridsamma, sövande atmosfär. Om den ryska arbetarklassen efter den 9 januari under förhållanden av politiskt slaveri förmådde mobilisera mer än en miljon proletärer till kollektiv, ståndaktig och disciplinerad aktion, så kommer vi under förhållanden av revolutionär-demokratisk diktatur att mobilisera tiotals miljoner fattiga i stad och på land, kommer vi att göra den ryska politiska revolutionen till den europeiska socialistiska omvälvningens upptakt.

Vperjod nr 14, den 12 april (30 mars) 1905

V I Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 10, s 20-31